

थोडं पलीकडचं

□ शुभदा चंद्रचूड

‘लॅंग्वेज सर्व्हिसेस ब्युरो’ ही स्वतःची स्वतंत्र संस्था चालविणाऱ्या व एकूण सत्तावीस परकीय भाषांवर प्रभुत्व असणाऱ्या माधुरी दातार यांचा हा परिचय सतत काहीतरी नव शिकण्याचा हव्यास असणाऱ्यांना निश्चितच आवडेल.

माधुरी दातार- आपल्या अभ्यासिकेत

नाही हे मी फार पूर्वीपासून मनाशी पक्कं केलं होतं. तसंच शिक्षण पूर्ण झाल्यावर आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी व्हायचं हेही मी निश्चित केलं होतं. काहीतरी वेगळं करणाऱ्यांच्या प्रयत्नातूनच मी या व्यवसायात शिरले.”

याच विचारसरणीमुळे एस. एस. सी. ला विशेष गुणवत्तेसह उत्तीर्ण झालेल्या असताना देखील माधुरीताईंनी शास्त्र किंवा वाणिज्य शाखा न निवडता चक्क कलाशाखेतच प्रवेश घेतला. त्यातही नेहमीचे ठराविक विषय न घेता हा भाषा विषय घेऊन त्या पदवीपरीक्षा उत्तीर्ण झाल्या. कलिजमध्ये शिकत असतानाच पुण्याच्या सेंट हलेना या शाळेत काही महिने त्यांनी फ्रेंच शिकवि-

ण्याचं काम केलं. त्यानंतर पुण्याच्याच दस्तुर हायस्कूलमध्ये लायब्ररीअन म्हणूनही त्या काही दिवस होत्या. फ्रेंच विषयातच पदव्युत्तर शिक्षण घेत असतानाच एका इंग्रजी दैनिकात झळकलेली जाहिरात माधुरीताईंच्या वाचण्यात आली. ती जाहिरात होती सी. आय. डी. (मुंबई) खात्याची. त्यांना एका दुभाष्याची जल्मी होती. अर्ज करतानाणाऱ्यांना ‘जर्मन आणि फ्रेंच भाषा चांगल्या येणं आवश्यक,’ अशी पात्रता अट होती. माधुरीताईंना फ्रेंच उत्तमच येत होतं, प्रश्न होता तो जर्मन भाषेचा. तरीही माधुरीताईंनी घडकून अर्ज तर दिला पाठवून. काही दिवसातच त्यांना मुलाखतीसाठी बोलावणं

माधुरी दातार- एक अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्व. त्या करीत असलेला व्यवसायही आगळवेगळा. पुण्याला टिळकरोडवर त्यांच्या ‘लॅंग्वेज सर्व्हिसेस ब्युरो’ या संस्थेचं ऑफिस आहे. या लॅंग्वेज ब्युरोतर्फे केलं जाणारं काम सामान्य माणसाला फारसं परिचित नसतं. निरनिराळ्या उद्योगसमूहांमध्ये आणि छोट्या-मोठ्या व्यवसायांमध्ये तंत्रज्ञानविषयक माहिती, धंद्याच्या इतर बाबींसंबंधीचा पत्रव्यवहार, नवे करार यांची परकीय उद्योगसमूहांबरोबर, संस्थांबरोबर देवाणघेवाण करताना प्रमुख अडचण येते ती भाषेची. आणि जो एका भाषेतून दुसऱ्या भाषेत ही माहिती व्यवस्थित रितीने रूपांतरित करू शकेल अशा एका मध्यस्थाची जरूरी भासते. या मध्यस्थाचं काम नुसतं वेगळं: भाषांतर करण्यापेक्षा आणखीन वेगळं असतं. अत्याधुनिक तंत्रज्ञानविषयीचे पारिभाषिक शब्द आणि विशिष्ट संज्ञा एका भाषेतून दुसऱ्या भाषेत आणताना ह्या मध्यस्थाला दोन्ही भाषा चांगल्या रितीने याव्या लागतातच, शिवाय चपखल प्रतिशब्द शोधण्याचं कामवही त्यांच्यात असावं लागतं. एखादी भाषा पुस्तकी, बोली, तंत्रज्ञानविषयक माहिती देताना वापरली जाणारी अशा वेगवेगळ्या वळणांनी, प्रकारांनी उपयोगात आणली जाते. परक्या भाषेच्या या विविध आडवळणांशी हा मध्यस्थ पूर्णपणे सुपरिचित असावा लागतो.

एखादुसऱ्या भाषेतून भाषांतर करण्याचं काम वैयक्तिकरित्या अनेकजण करतात. परंतु विविध भाषांतून भाषांतराची कामं करणारी माधुरीताईंची ही एकमेव स्वतंत्र संस्था आहे; आणि त्यामुळे त्यांच्या या संस्थेला विशेष महत्त्व प्राप्त झालं आहे.

“हा इतका वेगळ्या प्रकारचा व्यवसाय मुरू करावा असं तुम्हाला का वाटलं? असा व्यवसाय मुरू करावा ही मूळ कल्पना तुमच्या डोक्यात कशी आली? ” या माझ्या प्रश्नावर त्या उत्तरल्या, “खरं सांगू का, हाच व्यवसाय करावा वगैरे काहीही मी ठरवलेलं नव्हतं. एक मात्र खरं, की काहीतरी वेगळं करायचं, ठराविक चाकोरीतून जायचं

आलं. मुलाखत चांगली पार पडली; पण शेवटी जर्मन भाषेवर गाडं अडलं. "मला सध्या जर्मन अतिशय जुजवी येतं, पण नोकरी करताकरताच मी शिकेन." असं आश्वासन माधुरीताईनी मुलाखत घेणाऱ्या अधिकाऱ्यांना दिलं. त्यांच्या आश्वासनातल्या आत्मविश्वासाने प्रभावित होऊन आणि फ्रेंचवरचं त्यांचं प्रभुत्व लक्षात घेऊन अधिकाऱ्यांनी लगेच माधुरीताईची नेमणूक दुभाष्याच्या जागेवर करून टाकली.

सी. आय. डी. ऑफिसमध्ये माधुरीताईना मुख्यत्वेकरून दुभाष्याचं काम करावं लागे. ऑफिसमध्ये निरनिराळ्या लोकांना पकडून आणलेलं असायचं. त्यात काही परदेशी लोक असायचे. कुणाच्या व्हिसाची मुदत संपली आणि तरीही तो इथेच राहिला म्हणून तर. चोरट्या मालाची ने-आण करताना एखादा सापडला म्हणून अशा विविध लोकांशी माधुरीताईना वातचीत करावी लागे. याखेरीज वेगवेगळ्या भाषांतून पत्र-व्यवहार करणे, काही कागदपत्रातील मज-कुराचं भाषांतर करणे वगैरे कामंही त्यांनाच सांभाळावी लागत असत.

त्यांची मूळची जिज्ञासू वृत्ती त्यांना स्वस्थ बसूच द्यायची नाही. एम. ए. करत असतानाच टेलिफोन ऑपरेटरच्या गैर-हजेरीत त्या कामाची जबाबदारीही त्या हासेने पार पाडू लागल्या. हे सगळं करतानाच ऑफिस सांभाळून त्या मुंबई-मराठी ग्रंथालयातर्फे रशियन शिकल्या.

अरेविक ही फारशी कुणाला न येणारी भाषा माधुरीताईनी कशी आत्मसात केली याची कहाणीमुद्दा सुरस आहे. ऑफिसात बऱ्याच वेळा अरब पकडून आणले जायचे. आणि त्यांच्याशी कुणालाच धडपणे बोलता येतं नाही. त्यातून आपल्याकडे अरेविक कुठल्याही खाजगी संस्थेतून वा विद्यापीठातून क्वचितच शिकवलं जातं. त्यामुळे फार पंचाईत व्हायची. शेवटी कुणाच्या तरी डोक्यात एक कल्पना आली; आणि त्याप्रमाणे एका मुलाला मोठ्या मिनतवारीने ऑफिसात आणण्यात आलं. आठवड्यातले काही दिवस सी. आय. डी. ऑफिसात येऊन माधुरीताईना अरेविक शिकवायचं त्याने मुष्किलीने कबूल केलं. अरेविकची संथा अशा प्रकारे माधुरीताईना मिळू लागली. त्यांची भाषा ग्रहण करण्याची क्षमता आणि वेग पाहून तो मुल्लाही चाट पडला.

संपूर्ण ऑफिसमध्ये पुरुष सहकाऱ्यां-बरोबर त्या एकट्याच होता. "त्यामुळे तुम्हाला कधी संकोचल्यासारखं वगैरे वाटलं नाही का? कधी एखाद्या मैत्रिणीची जरूर वाटली नाही का?" असं मी विचारताच

माधुरीताई म्हणाल्या, "छे, छे! अग गैर-समज आहे तुझा. माझे सर्व पुरुष सहकारी, अधिकारी मला इतकं आदराने, बरोबरीच्या नात्यानं वागवायचे की चांगले मित्र मला तिथेही मिळाले. मला इतकं स्वातंत्र्य, इतकी मोकळीक आणि मुभा दिलेली होती की संकोचल्यासारखं वाटण्याचा वगैरे प्रश्नच उद्भवला नाही. एक मात्र खरं की त्या ऑफिसचं वातावरण इतर सर्व ऑफिसमधल्या वातावरणापेक्षा इतकं वेगळं असायचं, की त्याची मला सवय व्हायलाच काही दिवस जावे लागले. एकदा रुठल्यानंतर मात्र पूर्वीचा एकटेपणा, भीती कुठल्या कुठे पळून गेली." "नोकरी करतानाच टेलिफोन ऑपरेटिंग, रशियन, अरेविक- सर्व काही शिकलात. कंटाळा वगैरे नाही का यायचा कधी? दमल्यासारखं वगैरे नाही का व्हायचं?"

"मलाच आवड व उमेद असल्यामुळे कंटाळा यायचं कारणच नव्हतं मूळी. मी रहात होते माझ्या मोठ्या बहिणीकडे. तिथलं वातावरण माझ्या स्वभावाला इतकं पोषक होतं. घरातला प्रत्येकजण आपआपल्या कामाला सकाळी नऊच्या आत रवाना व्हायचा. रात्री जेवणाच्या वेळीच सर्वांची एकदम गाठ पडायची. मग इतके त-हेत-हेचे विषय चर्चिते जायचे. पूर्वी मला जागतिक राजकारण वगैरे गोष्टीत अजिबात रस नव्हता, पण या गण्यांमधून बऱ्याच नवीन घटना कळू लागल्या, त्याविषयी कुतुहलही वाटायला लागलं. माझं वाचनही पूर्वी ठरा-विक साऱ्याचं होतं, ते बदललं. गंभीर विषया-वरची खूप चांगली पुस्तकं माझ्या मेहुण्यांनी

मला वाचायला लावली. माझे इंग्लीशही त्यामुळं चांगलंच सुधारलं. माझ्या मेहुण्यांच्याच प्रेरणेशी मी त्यावेळी मुंबई विद्या-पीठात अभ्यास करून इंडियन फॉरिन सर्व्हि-सेसच्या परीक्षेला सुद्धा बसले. त्यावेळी या परिक्षेचे अभ्यास वर्ग लॉ कॉलेजमध्ये संध्या-काळी चालायचे. ऑफिस सुटलं की एक अर्धा-तास घरी चक्कर टाकून मी लगेच लॉ कॉले-जला जायची. माझ्या भोवतालच्या, या परि-क्षेला बसणाऱ्या मुलामुलींचा ग्रूप अगदी खऱ्या अर्थाने हुशार म्हणता येईल असा होता. त-हेत-हेच्या विषयावर ग्रूप डिस्कशन्स व्हायची, हिरीरीने, ठामपणे आपली मतं मांडायची लागायची, दुसऱ्याची मतं खोडून काढायची तयारीही ठेवावी लागायची. या सर्वांमुळे माझ्या आत्मविश्वासात खूप वाढ झाली. खरोखर तो काळ मला अजूनही अविस्मरणीय वाटतो बघ."

"इतक्या भाषा तुम्हाला येत होत्या, मग परदेशी जाण्याचा विचार कधी मनात आला नाही का?"

"हो, तुला ते सांगायचं राहिलं. ऑफिसतर्फे मला रशियाला पाठवणार होते. मी घरी वडिलांना परवानगी विचारली, तर ते चक्क 'नाही' म्हणाले. एकतर तेव्हा मी जेमतेम विशीची होते म्हणून त्यांना काळजी वाटून ते नको म्हणाले असतील, पण मला फार राग आला होता तेव्हा. आता गंमत वाटते.

रशियाला जाणं हुकलं, पण फ्रान्सला मात्र अनपेक्षितपणे जायला मिळालं. 'फ्रान्स मित्रमंडळ' ही संस्था तुला माहिती असेल. भारतीय माणसं फ्रान्सला आणि फ्रेंच माणसं

बाग-हातात गढलेल्या माधुरी दातार

भारतात अशी वर्षाच्या विशिष्ट हंगामात भेटीची देवाणघेवाण या मंडळातर्फे होत असते. या संस्थेतर्फे जो भारतीय पाहुण्यांचा पहिला ग्रुप फ्रान्सला गेला त्यात माझा 'खास पाहुणी' म्हणून समावेश करण्यात आला. फ्रान्सला जाणारा हा पहिलाच ग्रुप असल्यामुळे फ्रान्समध्ये आमचं जिथेतिथे अगदी भरघोस स्वागत झालं. टीव्हीवर माझा एक कार्य-क्रम सुद्धा झाला तिथे. इतकं कौतुक केलं त्यां लोकांनी की काही विचारू नकोस. त्यात मला फ्रेंच चांगलंच येत होतं, त्यामुळे माझ्या तिथल्या वास्तव्यात मी ज्या ज्या कुटुंबांमध्ये राहिले तिथल्या बालगोपालांशीही माझी छान गट्टी जमली. एकूण ती ट्रीप फार छान झाली.

नोकरीला लागून दोन तीन वर्षे झाल्यानंतर माधुरीताईंचं लग्न झालं. श्री. दातार यांचा पूर्ण पाठिंबा असल्याने त्यांनी मुंबईची नोकरी चालूच ठेवली. हे जोडपं स्थायिक झालं होतं पुण्याला. त्यामुळे माधुरीताईंना दररोज पुणे-मुंबई जा-ये करावं लागायचं. या धावपळीतही इंडो-जॅपनीज असोशिएशनमधून (पुण्याची आणि मुंबईची मिळून) त्या जपानी भाषा शिकल्या.

अशा तऱ्हेनं जा-ये करून दोन-तीन वर्षे नोकरी केल्यावर त्या धावपळीचा त्रास जाणवू लागला. पण घरी स्वस्थ बसून रहाणं त्यांच्या वृत्तीला मानवण्याजोगं नव्हतं; त्यातच श्री. दातार यांची भरपूर प्रोत्साहन होतं, त्यामुळे विचार करता करता एक दिवस माधुरीने श्री. शंतनुराव किलोस्कर यांची भेट घेतली. "ते नव्या उद्योजकांना प्रोत्साहन देतात, मदत करतात असं ऐकलं म्हणून त्याची भेट घ्यावी असे मनात आलं." माधुरीताई सांगत होत्या. "त्याप्रमाणे आमच्या भेटीत त्यांनी माझी सर्व माहिती घेतली. आणि 'महिनाभराने आम्हाला या सगळ्याचा काही उपयोग होतो का ते कळवतो.' असं म्हणाले. पंधरा दिवसातच जेव्हा त्यांचं मला पत्र आलं. तेव्हा मात्र मी खरोखर भारावून गेले. एवढं लक्षात ठेवून त्यांनी माझं महत्त्वाची काम केलं होतं. खरोखर फार मोठा आणि जिद्दीचा माणूस. अजूनही या वयातला त्यांचा कामाचा उत्साह पाहून मला त्यांच्या विषयी फार आदर वाटतो. पत्रात सांगितल्याप्रमाणे, मी 'किलोस्कर कन्सल्टंटस्' लिमिटेड मध्ये गेले.

'किलोस्कर कन्सल्टंटस्' मध्ये माझ्या कामाकरता एक वेगळा विभाग सुरू करण्यात आला. तिथे मला दिवसभर काम भरपूर असायचं. त्यातून आलेली माहिती तांत्रिक स्वरूपाची असायची. दुसऱ्या भाषेतून ती अचूक घावी लागे. अर्थाची शब्दाची एक

चूक झाली तर त्यातून भलतंच काहीतरी निष्पन्न होण्याची, संपूर्ण माहितीच चुकण्याची फार शक्यता असायची. हे असं होऊ नये यासाठी मला खास मेहनत घ्यावी लागायची. डिक्शनऱ्यांचा तर माझ्या टेबलावर खच पडलेला असायचा. पण तुला एक गंमत सांगते, नुसत्या डिक्शनऱ्या पाहून शब्दांचे अचूक अर्थ नाही काढता येत. डिक्शनरी बघायची तुला सवय असेल तर एक लक्षात येईल, वेगवेगळ्या संदर्भात निघणारे एकाच शब्दाचे अनेक अर्थ त्यात दिलेले असतात. त्यातून आपल्याला हवा तो नेमका अर्थ पकडण्याकरता, त्या शब्दाच्या सभोवतालच्या मजकुरातल्या माहितीचा, वाक्यांचा संदर्भ लक्षात घ्यावा लागतो. अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाविषयीच्या माहितीने भरलेला मजकूर जेव्हा यायचा तेव्हा त्यात तांत्रिक शब्द खचाखच पेरलेले असायचे. ते कशासंबंधात आहेत हे सुद्धा मला माहिती नसायचं. म्हणून मग मी एक अभिनव पद्धत अवलंबिली. दररोज प्रॉडक्शनचा एक, मेन्टेनन्स, टेक्निकल साइडचा एक-एक असे दोघं तिघं इंजिनियर लोक बरोबर घेऊन मी त्या त्या विभागात जायची. शाप फ्लोअरवर जाऊन निरनिराळी यंत्रं कशी चालतात, त्यांच्या हालचाली कशा होतात ते तासचे तास न्याहाळायची. यंत्रांची दुरुस्ती कशी केली जाते, नव्या यंत्रांच्या बांधणीचा आराखडा कसा करतात हे मी बघायची. अर्थात फार खोलात जाऊन नाही; पण हे सर्व करण्यामुळे एक फायदा झाला. जेव्हा जेव्हा तांत्रिक शब्द, संज्ञा मजकुरात यायचे तेव्हातेव्हा ती यंत्र, त्यांच्या हालचाली माझ्या डोळ्यासमोर उभ्या रहायच्या, आणि नेमका अभिप्रेत असलेला प्रतिशब्द शटकन शोधता यायचा. एकदा दुभाष्याचं काम चालू असताना, आलेल्या एका जर्मन टीमची मी इंजिनियर आहे अशी समजूत झाली, म्हणजे पहा."

हे काम चालू असतानाच माधुरीताईंनी संध्याकाळच्या वर्गात नाव दाखल करून पुण्याच्या IMDR मधून विझिनेस मॅनेजमेंटचा कोर्स यशस्वीरित्या पूर्ण केला. सकाळी ८।। ते संध्याकाळी ५ वाजेपर्यंत नोकरी आणि मग संध्याकाळी ६।। ते रात्री ८ वाजेपर्यंत M.B.A. चे वर्ग अशी धावपळ त्यांना त्यावेळी करावी लागली. अशी एकूण पाच वर्षे त्यांनी किलोस्कर कन्सल्टंट मध्ये नोकरी केली. याच सुमारास त्या एका गोजिरवाण्या बाळाची आई झाल्या. मग मात्र घर, मूल सांभाळून नोकरी करताना त्यांची तारांबळ उडायला लागली. घरी इतरही काही अडचणी आल्या. आणि म्हणून माधुरीताईंनी किलोस्कर कन्सल्टंटमधली

नोकरी सोडली. पण नोकरी सोडल्यानंतर लगेच ऑफिसमधली कामं त्यांनी घरी करायला सुरुवात केली. यात दोन फायदे होते, एक तर घर सोडून कुठं जावं लागत नव्हतं, आणि दुसरं म्हणजे ऑफिसच्या वेळचंही बंधन नव्हतं. ठराविक काम वेळत पूर्ण करून दिवस की झालं. यातूनच त्यांनी त्यांची स्वतंत्र संस्था 'लॅंग्वेज ब्युरो सर्व्हिसेस' सुरू केली. अशा तऱ्हेच्या भाषांतराचं काम करणारी लॅंग्वेज सर्व्हिसेस ब्युरो ही स्वतंत्र स्वरूपाची पुण्यातली एकमेव संस्था आहे. ब्युरोतर्फे मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्सकडून येणारी कामं जशी केली जातात तशीच वैयक्तिकरित्या येणारी कामंही केली जातात.

"लॅंग्वेज ब्युरोच्या भविष्यकाळातील काय योजना आहेत? तुम्ही भारतातल्या प्रादेशिक भाषांतूनही भाषांतराचं काम सुरू करणार आहात का?" या माझ्या प्रश्नावर त्या म्हणाल्या,

"सध्या तरी तशी काही योजना नाही. कारण आहे तोच व्याप भरपूर आहे परंतु मध्यंतरी मी अमेरिकेला जाऊन आले तिथल्या काही कंपन्यांशी कोलॅबोरेशन करण्याच्या दृष्टीनं पत्रव्यवहार बोलणी चालू आहेत. तेव्हा आंतरराष्ट्रीय स्वरूपाची कामं येतील अशी कल्पना आहे. त्या दृष्टीने अर्थात आमच्या कामाच्या पद्धती खूप बदल करावा लागेल, स्टाफ वाढवा लागेल. आधुनिक इलेक्ट्रॉनिक यंत्रांचे कॉम्प्युटर्स, टेलिकॉम्युनिकेशन इत्यादीची साहाय्यता घ्यावी लागेल. पण हे सर्व हळूहळू होईलच. या क्षेत्रात काम करणाऱ्याला भरपूर वाव आहे. मी तर हे व्रतच घेतलंय असं समजते. दुर्दैवाने कंटाळून या क्षेत्रात येणारं जास्त लोक आहेत."

"या व्यवसायात जर तुम्ही शिरण नसतात तर तुम्हाला काय करायला आवडत असतं?"

"एक गंमत सांगू का, पूर्वी खूप मजकूर म्हणजे ग्रॅज्युएशनच्या सुमारास मला एका होस्टेस व्हावसं वाटत होतं. अर्थात कामाची स्वरूपपेक्षा त्या व्यवसायामुळे जगभर करायला मिळणाऱ्या भटकंतीचीच मला भावना पडली होती. त्यावेळी माझ्या नातेवाईकांनी माझी टर नाही उडवली, तर त्या कामाची स्वरूप माझ्या नजरेसमोर आणून दिलं. अशा घाईने निर्णय न घेता आधी शिक्षण पूर्ण होण्याचा सल्ला दिला. तेव्हा मी तो विचार सोडून दिला. आजही हे सगळं करताना मला आवडणाऱ्या खूप गोष्टी करायच्या राहिल्या गेल्या आहेत असं वाटतं. मला चित्रकलेची शिकायची हीस होती. माझ्या चित्रकलेचे दोन परीक्षाही झाल्या आहेत. तसंच

कामं, भरतकाम, यांची मला मनापासून आवड आहे. तऱ्हेतऱ्हेच्या रांगोळ्या काढायचा मला नाद आहे. एकूण सांगायचं हे की जर मी अॅकॅडमिक काही करायच्या मागे लागले नसते, तर मी घरकामात आनंदाने स्वतःला गुरफटून घेतलं असतं. अर्थात मुलं थोडी मोठी झाली की हे सर्व छंद पुन्हा सुरू करण्याचा माझा विचार आहेच. मला सतारही व्हायची वाजवता येते. एक सुरेखशी सतार पदा करून वेळ मिळेल तेव्हा ती वाजवत वसावी, हे माझं फार लाडकं स्वप्न आहे.

मला पोहण्याची खूप आवड आहे. पण आजकालच्या गतिमान युगात प्रत्येकाला हवी असलेली प्रत्येक गोष्ट करायला वेळ अपुरा पडतो. सध्या माझा संस्कृतचा अभ्यास चालू आहे. मला एकूण सत्तावीस भाषा येतात. त्यापैकी प्रत्येक भाषा मी सुमारे महिनाभरात शिकले. पण संस्कृत मात्र इतक्या घाईने शिकता येईलसं वाटत नाही. कारण इतर भाषांशी तुलना करता संस्कृत म्हणजे अगदी महासमुद्र आहे. माझी संस्कृतची आवड ही मला माझे वडील डॉ. नूलकर यांच्याकडून मिळालेली देणगी आहे."

"तुमच्या या यशस्वी करियरचं श्रेय तुम्ही कुणाला द्याल? कारण मला तरी निशिवापेक्षा यात तुमची जिद्द, शिकण्याची दांडगी होस आणि उत्साह यांचाच वाटा जास्त दिसतो."

"आयुष्यात मला मिळालेल्या चौफेर यशाचं श्रेय प्रथम माझ्या आई-वडिलांना द्यावं लागेल. लहानसहान बावीतही त्यांनी जी परिपूर्णतेची आणि सर्वस्व ओतून काम करण्याची सवय मला लावली ती माझ्या पावलोपावली कामी आली. साधा केर काढायचा असो, की पुरणपोळी करायची असो, की ईंग्लिशचा अभ्यास करायचा असो- जी गोष्ट करायची ती नीटच झाली पाहिजे ही शिस्त त्यांनी मला लावली. अपयशाने खचून जायचं नाही. ही शिकवणही त्यांचीच. 'की तोडिता तर फुटे आणखी भरणे' हे त्यांनी माझ्या मनावर सतत बिंबवलं.

ज्या गोष्टी आपल्या हातात नसतात अशा गोष्टींकरता ईश्वराचं पाठबळ लाभावं यासाठी परमेश्वरावरती श्रद्धा ठेवणं ही सुद्धा माझ्या वडिलांकडून मला मिळालेली देणगी आहे. वाचनाची आवड मला माझ्या आईने

लावली. लहानपणी कितीदा तरी आमची मावशी (कै.) मालतीबाई दांडेकर आमच्याकडे व्याख्यानांच्या, प्रकाशनांच्या निमित्ताने यायची. तेव्हा आई-मावशींच्या निरनिराळ्या लेखकांवद्दल, पुस्तकांवद्दल चर्चा चालायच्या. त्या ऐकताना स्वतंत्र तुलनात्मक विचार करायची मला सवय लागली.

'आपलं आयुष्य ही एक ईश्वरी देणगी आहे आणि त्याचा आपण जास्तीत-

जास्त सदुपयोग केला पाहिजे,' असं माझे वडील नहमी म्हणायचे. आज मी काय मी घडले आहे, वाढले आहे ती त्यांच्याच हातांनी हे निश्चित."

काही माणसं निसर्गदत्त उत्साहाचा स्रोत घेऊनच आलेली असतात. माधुरी दातार या मला त्यापैकीच एक वाटतात.

□ □

लहान बालकांना दात मुलभ रीतीने येण्याम शक्तिवर्धक औषध

होमिओपॅथिक

फेरो कॅल्सिन

DENTITION TONIC

ओरिएन्ट होमिओपॅथिक फार्मसी

पन्नालाल टेरेस, २८२ डॉ. भडकमकर मार्ग, मुंबई-४०० ००७

सर्व प्रकारची होमिओपॅथिक औषधे व पुस्तके मिळतील.

फोन :- ३९८१९६

अपना बाजारची

सहकार
मसाले व लोणची

म्हणजेच - निवडक, निर्भळ व दर्जेदार मालापासून तयार केलेली उत्पादने.

सहकार मसाले व लोणची यांचे उत्पादन अपना बाजारच्या तळोजा, पनवेल येथील अद्यावत फॅक्टरीमध्ये केले जाते.

उत्पादनासाठी स्वच्छता व टापटिपीच्या बाबतीत विशेष काळजी घेतली जाते.

सहकार मसाल्यांसाठी उत्तम प्रतिचा निर्भळ कच्चा माल वापरला जातो तसेच सहकार लोणच्यांसाठी रसरशीत लिंबे, हिरव्यागार कैऱ्या व चटकदार मिरच्यांबरोबरच उत्कृष्ट स्वादाचा हीरा हिंग व अंगमार्क रिफाईन्ड तेल वापरले जाते.

जेवणाची लज्जत वाढविण्यासाठी सहकार मसाले व सहकार लोणचीच खरेदी करा.

उत्पादक :-

अपना बाजार - को. ऑप. डिपार्टमेंट स्टोअर्स,

युनिट ऑफ-मुंबई कामगार म. ग्रा. स. मं. लि. मुंबई - १४